

Asia: VN/27126/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto

Huomiot hallituksen esityksen yleisperusteluihin (esityksen luvut 1-5 ja 8-12)

Rakennusteollisuus kannattaa esitystä, jonka tavoitteena on kehittää ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistää yhden luukun mallin toteuttamiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia. Tavoitteena on yhden valtakunnallisen toimivallan omaavan lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaisen mallissa sujuvoittaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä.

Nyt lausunnolla oleva lainsäädäntöhanke ja aluehallinnon uudistaminen ovat kannatettavia toimenpiteitä, mutta jatkossa tarvitaan laajempaa tarkastelua hankkeiden lupakokonaisuudesta. Nykyistä laajemmat luvituskokonaisuudet tulevat lisääntymään myös rakennusteollisuudessa mm. kiertotalouden mahdollistavien teollisuushankkeiden myötä. Kokonaiskäsittelyajan lyhentämiseen tähtäävien sujuvoittamistoimien rinnalla on huomioita mm. kuntien resurssien riittävyys.

Näkemyksemme mukaan rakentamislupien päätöksenteko tulee jatkossakin pysyä kunnissa. Rakentamislupien ohella muut kunnan toimialueella olevat lupamenet-telyt ovat tärkeitä hankkeiden etenemiselle ja niiden osalta tulee varmistaa riittävä tuki lupahakemuksia käsitteleville viranomaisille.

Yksi keskeisimmistä edellytyksistä sujuvalle lupaprosessille on sähköinen asiointi. Aluehallintovirastoissa on ollut käytössä vuodesta 2017 sähköinen ympäristölupa-järjestelmä. Siinä toiminnanharjoittaja voi tehdä ja lähettää ympäristölupahake-muksen ja vesilain mukaisen lupahakemuksen aluehallinnon asiointipalvelussa ja täydentää tarvittaessa hakemusta sekä aluehallintovirasto lupaviranomaisena voi lähettää päätöksen. Järjestelmän kehitystyössä tulisi huomioida paremmin käyttä-jän näkökulma, sillä nykyinen käytettävyys on paikoitellen heikko.

Jatkokehityksessä toiminnanharjoittajat tulee ottaa alusta alkaen mukaan kehittämään järjestelmää käytettävyyden parantamiseksi.

1 luku Yleiset säännökset

Kannatamme ehdotusta Lupa- ja valvontavirastolle asetettavasta koordinaatiovas-tuusta. Ennakollinen ohjaus osaltaan varmistaa riittävän koordinaation ja tiedon kulun. Samanaikaisesti on kuitenkin hyvä, ettei ennakollinen neuvonta ole velvoittavaa, koska iso osa lupaprosesseista ei edellytä ennakollista ohjausta.

2 luku Yhteyspisteviranomainen

5 § Määräaikojen seuranta

Ehdotuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava yhteyspisteviranomaiselle, kun toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullut hakemus on täydellinen tai miltä osin toimivaltaisessa viranomaisessa vireille tullutta hakemusta on täydennettävä.

Hakemuksen täydellisyys on edellytyksenä liian ehdoton. Hakemuksen tulee olla riittävä sen käsittelyn aloittamiseksi.

3 luku Asioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

7 § Käsittelyaikaa koskeva arvio

Käsittelyaikaa koskeva arvio lisää luvituksen ennakoitavuutta. Esityksen mukaan arviota tulisi myös tarpeen mukaan päivittää, mikäli arvio käsittelyajasta merkittävästi muuttuisi. Merkittävä käsittelyajan muutos tulisi määritellä tarkemmin perusteluissa sekä ottaa kantaa myös arvion tarkkuuteen. Esityksestä ei käy ilmi, että riittääkö arvioiksi esimerkiksi vuositaso.

4 luku Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

Ehdotetulla mallilla kumotaan olemassa oleva laki yhteensovittamisesta. Rakennusteollisuuden hankkeissa yhteensovittamislakia ei ole sovellettu ja laajemmin-kin sen käyttö on ollut vähäistä.

5 luku Yhteiskäsittely

Maa-aineslupahakemuksen ja ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä säädetään maa-aineslain 4 a §:ssä. Asian käsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulain menettelysäännöksiä, noudattaen kuitenkin myös, mitä maa-aineslain 7 §:n 2 momentissa säädetään lausunnon pyytämisestä. Yhteiskäsittelyä koskevan lupa-asian ratkaisee ympäristönsuojelulain 34–37 §:n mukaisesti määräytyvä lupaviranomainen. Käytännössä se on pääsääntöisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Yhteiskäsittelyasia kuuluu puolestaan kokonaisuudessaan valtion lupaviranomaisen toimialaan, jos ympäristölupahakemus koskee vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle mitoitettua maankaatopaikkaa taikka pilaantumattoman maa-ainesjätteen,

betoni-, tiili- tai asfalttijätteen tai pysyvän jätteen muuta käsittelyä kuin sijoittamista kaatopaikalle, kun käsiteltävä määrä on vähintään 50 000 tonnia vuodessa. Samassa yhteydessä yhteiskäsittelyä koskevan lainmuutoksen kanssa (HE 257/2014 vp) maa-ainelain menettelysäännöksiä yhdenmukaistettiin eräiltä osin ympäristönsuojelulain menettelysäännösten kanssa (mm. muutoksenhaun osalta siirtyminen hallintovalitukseen sekä lainvoimaa vailla olevan päätöksen noudattamista koskeva sääntely).

Rakennusteollisuus toteaa, että maa-ainesten ottamisalueelle sijoitetaan laajasti kierrätystoimintaa, jolloin valtion lupaviranomaisen toimialaan kuuluvien hankkeiden kirjo on huomattavasti ehdotuksessa esitettyä laajempi.

Ehdotamme, että hankkeet, joissa maa-ainesten ottamistoiminta vaatii yhteiskäsittelyluvan (maa-ainesten ottamislupa ja ympäristölupa) lisäksi vesilain mukaisen luvan siirretään lupa- ja valvontaviraston toimialaan. Vesilain mukainen lupa käsitellään joka tapauksessa LVV:ssa ja lupahakemuksen sisältö vastaa pitkälti maa-ainelain mukaista hakemusta. Muutos sujuvoittaisi merkittävästi kiviainestuotannon lupaprosessia. Muutos edellyttää lisäksi maa-ainesasetuksen 5 §:n 1. momentin muuttamista, joka estää nykyisellään yhteiskäsittelyn. Asetuksen mukaan maa-ainelain mukaisen hakemuksen käsittelyä tulee lykätä, kunnes vesiasia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Ehdotuksen mukaan ympäristönsuojelulain (YSL) ja vesilain (VL) yhteiskäsittelyä koskevat säännökset jäävät voimaan ja ne yhdistetään luonnonsuojelulain (LSL) mukaisten poikkeusten kanssa samaan pykälään. YSL:n ja VL:n mukainen lupahakemus sekä LSL:n mukainen poikkeamishakemus käsiteltäisiin yhtä aikaa ja ratkaistaisiin samalla päätöksellä, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Rakennusteollisuuden näkökulmasta erityisesti kiviainestuotannossa on tärkeää, että LSL:n mukainen poikkeamishakemus voidaan käsitellä jatkossakin erikseen tietyissä tilanteissa, koska usein se on ratkaiseva koko toiminnan käynnistymiselle.

6 luku Asioiden ratkaiseminen

-

7 luku Erinäiset säännökset

-

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

-

Laki vesilain muuttamisesta

-

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

-

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta, VN asetusmuutosluonnos ympäristövaikutusten arvioinnista ja asetusmuutoksen muistio

22 a § Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ja lupamenettelyn yhteensovittaminen

Rakennusteollisuus kannattaa vaihtoehtoa nro 2. Mahdollisuus toteuttaa arviointiselostuksesta kuuleminen ympäristölupahakemuksesta kuulemisen yhteydessä laajennettaisiin kattamaan kaikki tilanteet, joissa arviointiselostus ja Lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluva lupahakemus on vireillä. Rakennusteollisuus kannattaa vaihtoehto 2:n mukaisia säännösehdotuksia myös muissa lupalaeissa.

Rakennusteollisuus kannattaa YVA-asetukseen ehdotettuja muutoksia.

Toteamme, että esimerkiksi kiviainestuotannossa on mahdollista, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA-menettely) sovelletaan hankkeisiin, jotka eivät edellytä ympäristölupaa. Esimerkiksi laajan hiekkavarannon hyödyntäminen ei automaattisesti edellytä ympäristölupaa. Täten sama yhteiskuulemisen mahdollisuus tulisi kirjata myös maa-aineslakiin.

Esityksen Lupa- ja valvontavirastossa varmistettaisiin jatkossa muilla sisäisillä menettelyillä kuin lausuntopyynnöillä eri Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvien näkökulmien huomioiminen asioiden käsittelyssä. Vaikka Lupa- ja valvontavirastolla ei olisi käytössä sisäistä lausuntomenettelyä, hanketta koskevaan lupaan liittyvien näkökohtien huomioimisen YVA-menettelyssä tulisi viraston sisällä lähtökohtaisesti perustua kirjalliseen muotoon. Olennaisten näkökohtien dokumentointi olisi tarpeen erityisesti YVA-direktiivin vaatimusten täyttymisen varmistamiseksi. Julkisuusperiaatteen ja asianosaisten osallistumisoikeuksien nojalla viranomaisen asiaan liittyvä relevantti valmisteluaineisto on julkista, mikä turvaa viranomaistoiminnan läpinäkyvyyden.

Toteamme, että ettei erillistä menettelyä sisäiselle kuulemiselle tulisi luoda, koska lausuntomenettely on olemassa joka tapauksessa ja vaatimukset menettelylle vastaavat kuitenkin lausuntomenettelyä.

Muut lakiehdotukset

-

Muut kommentit

-

Laurila Juha
Rakennusteollisuus RT ry